

Vlado Braziūno pranešimas, skaitytas 2018 m. spalio 24 d. Lietuvos Respublikos Seime vykusioje konferencijoje „Etnokultūrinio sąjūdžio ištakos, raida ir reikšmė“, skirtoje Atkurtos Lietuvos 100-mečiui, folklorinio judėjimo ir žygeivystės 50-mečiui

* * *

ąžuolėli šimtašaki
ar tave ši žemė sakė
ar mane, kai ryto metą
raibą plunksną žaibas meta

ar meni, kaip gyveni
mano žemės armeny
brankini ak žaibo grūdą
žiemkenty, ir mano būdą

apkabinki mintį lėtą
mano žemės išmylėtą
mano tvinksinčias rankas
ir kas žingsnis naują *kas*

kas mus skiria, kas mus sieja
kas be vėjo mus pasėja
kas diena: ant ilgo lauko
lygų liemenį užaugo

Šitas eilėraštis, parašytas daugiau kaip prieš tris dešimtmečius, man pasirodė kažkodėl svarbus, nes atpažįstu jį kaip kiaurai persmelktą tradicinės mūsų pasaulėvokos, teigiančios, jog dygęs esi vidur lauko ar pasaulio marių, ant tėvulio dvaro, pats esi galingas pasaulio medis, tas ąžuolas ąžuolėlis, nors gal, kaip sako šį eilėrašį pakursčiusi mįslė, – ir linas ar kitas šventas žolynas... Čia slypi paprastas ir aiškus žmogaus orumo, taip pat ir tautinio orumo, savivertės ir dvasios laisvės kodas. Man įtvirtintas – Vilniaus universiteto kraštotyrininkų ramuvos ir apskritai

viso ano meto tautinio sąjūdžio. Per Petro Zalansko, per Onos Vaškaitės-Bluzmienės, pagaliau per Marcelės Paulauskienės ar Veronikos Janulevičiūtės, per dešimtis, šimtus, per tūkstančius kitų žmonių lūpų...

Atsiprašau, kad kalbu apie save, bet mokslininkas nesu. Galiu būti liudytojas ar tipiškas pavyzdys savo kartos žmogaus, kuriam pasisekė: Pasvalio šaknys, ramuvos liemuo, literatūrinės ir kitokios šakos šakelės... Tokios būtų trys mano pasaulio sferos, galėtų būti ir trys svarbiausios autobiografijos dalys. Laja sulapoja, bet maitinančios šaknys, lają laikantis kamienas – niekur nedingsta, kol esi gyvas. Be Pasvalio šaknų, be ramuvos kamieno jokia mano laja nešlamėtų.

Ramuva man prasidėjo 1969-ųjų spalį, taigi prieš 49-erius metus. Ir iškart – neišvengiama žygeivystė, greit ir dainavimai su Žiūrais, su „Ratilio“ ir su visais pamažu kitur besirandančiais, beansamblėjančiais. Visose šito didžiojo sąjūdžio atšakose sukosi daugmaž tie patys žmonės, vienur veikiantys stipriau, kitur gal tik šiaip gerai besijaučiantys. Taigi prasidėjo tą lemtingą vakarą, kai dar žurnalistikos kurso ir bendrabučio draugas Edmundas Stankevičius mane, septyniolikmetį fuksą, nieko daug neaiškindamas tiesiog buitiškai nusivedė „pas seserį“. O ta sesuo – Julija Stankevičiūtė-Trinkūnienė, Jono Trinkūno žmona ir Žemynos Trinkūnaitės motina. O svečiai, kiek iš to, regis, vakaro pamenu, – Jonas Bruveris, Veronika Janulevičiūtė (vėliau Povilionienė), Vida Jukniūtė (greitai Girininkienė), Arvydas Šliogeris... Tą vakarą gal ne, bet šiaip esančius drauge jautei Vingaudą Baltrušaitį, Viktoriją Daujotytę, kiek atokiau gal Marcelijų Martinaitį... Kazimierą Eigminą, Kazimierą Garšvą ir arčiau prie žygeivių Tada Šidiškį. O kartą Rimanto Matulio bute buvau pasijutęs kaip slaptame tarptautiniame susitikime: latviai, estai, mūsų keletas, svečių veidų nei pavardžių neprisiminčiau, bet šnekama – angliškai – buvo apie bendros veiklos koordinaciją...

Franciška Uliša, 2018 m. Nr. 97, 1 p. 55-57. (Daraškevičiaus nuotrauka) išspausdintas ir žurnale